

18.3.2002

770/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Riitta Länsisyrjä

ENSISIJAISESTI AUTOVEROVELVOLLISEN MAAHANTUOJAN SELVITTÄMINEN

1

KANTELU

A on eduskunnan oikeusasiamiehelle 23.3.2000 saapuneessa kantelukirjoituksessa arvostellut sekä tullin että poliisin menettelyä henkilöauton maahantuontitullausta ja autoverotusta koskevassa asiassa. Kantelijan mielestä tulliviranomainen ei hänen vaatimuksestaan huolimatta ryhtynyt toimenpiteisiin tullin ja verojen yhteisvastuullisten tulli- ja verovelvollisten selvittämiseksi vaan ainoastaan maksuunpani veron kantelijalle ja auton hänelle myyneelle henkilölle.

Poliisi ei ollut myöskään hänen pyynnöstään huolimatta tutkinut auton maahantuontiin mahdollisesti liittyvää rikosta.

2

SELVITYS

Kantelun johdosta on tänne hankittu Eteläisen tullipiirin tullimenettely-yksikön selvitys ja Tullihallituksen lausunto, jotka oheistetaan päätökseen tiedoksi.

Orimattilan kihlakunnan poliisilaitoksen rikoskomisario --- on 16.1.2002 toimittanut tänne esitutkintapöytäkirjat nrot --- ja --- sekä suoritetusta esitutkinnasta ja tullin menettelystä keskusrikospoliisille tehtyyn esitutkintapyyntöön liittyviä asiakirjoja.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan A osti 2.1.1997 B-nimiseltä henkilöltä norjalaisin rekisterikilvin varustetun vuoden 1985 mallia olevan henkilöauton. A tavattiin 21.6.1997 liikenteestä edellä mainitulla autolla. Auto oli tullaamaton eikä siitä ollut annettu autoveroilmoitusta.

Silloinen Helsingin piiritullikamari kantoi 14.1.1997 antamallaan kantopäätöksellä sekä A:lta että B:ltä tullia ja arvonlisäveroa yhteensä 11.901 markkaa. Päätöksen perusteluissa piiritullikamari on todennut, että kyseinen auto oli tuotu maahan sitä tullille esittämättä, minkä vuoksi autosta oli jäänyt maahantuontiverot kantamatta. Tämän vuoksi piiritullikamari määräsi yhteisvastuullisesti B:n ja

auton edelleen ostaneen A:n, koska auton maahantuojaa ei ollut tiedossa, suorittamaan määräämättä jääneet maahantuontiverot.

Helsingin piiritullikamari kantoi samana päivänä antamallaan autoveropäätöksellä A:lta ja B:ltä autoveroa ja arvonlisäveroa yhteensä 33.342 markkaa. Päätöksensä perusteluissa piiritullikamari totesi, että Suomessa asuva A oli tavattu liikenteestä 21.6.1997 puheena olevalla henkilöautolla. Suomessa vakituisesti asuvalla A:lla ei ollut oikeutta auton väliaikaiseen verottomaan käyttöön liikenteessä. Verottomuudelle ei ollut esitetty muutakaan perustetta. B oli myynyt kyseisen auton Suomessa A:lle siirtämättä verovelvollisuutta autoverolain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Tämän vuoksi ja koska auton maahantuojaa ei ollut tiedossa, piiritullikamari oli määrännyt yhteisesti A:n ja B:n maksettavaksi autoveron ja sen osalta arvonlisäveron.

A maksoi 24.8.1998 yksin hänelle ja B:lle yhteisvastuullisesti maksettavaksi määrätty autoveron, tullin ja arvonlisäveron korkoineen.

B:n valituksesta Uudenmaan lääninoikeus antoi 30.9.1999 päätöksensä, jossa se hylkäsi valituksen jälkikantopäätöksen osalta, mutta kumosi autoveropäätöksen siltä osin kuin se oli kohdistettu B:hen siksi, että B ei ollut autoverolaissa tarkoitettu verovelvollinen.

3.2

Oikeusohjeet

Suomen perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä.

Tulli- ja verovelvollisuutta koskevat säännökset

Tullimaksu ja maahantuonnin arvonlisävero

Yhteisön tullikoodeksista annetun neuvoston asetuksen (ETY nro 2913/92 tullikoodeksi) 202 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tuontitullivelka syntyy, kun tuontitullien alainen tavara tuodaan säännösten vastaisesti yhteisön tullialueelle. Sanotun artiklan 3 kohdan 3 luetelmakohtaan mukaan velallisina ovat kyseistä tavaraa hankkineet tai hallussaan pitäneet henkilöt, jotka tavaran hankkiessaan tai vastaanottaessaan ovat tienneet taikka joiden olisi tällöin kohtuudella pitänyt tietää tavaran olleen säännösten vastaisesti tuotua. Tullikoodeksin 213 artiklan mukaan, jos yhtä tullivelkaa kohti on useita tullivelallisia, näiden on maksettava tullivelka yhteisvastuullisesti.

Arvonlisäverolain 86 b §:n 2 momentin mukaan veron suorittamisesta on vastuussa se, joka tullikoodeksin 201-208 ja 212-216 artiklan mukaan on velvollinen maksamaan syntyneen tullivelan.

Autovero

Autoverolain 4 §:n 1 momentin mukaan velvollinen suorittamaan autoveroa maahantuodusta ajoneuvosta on ajoneuvon maahantuojaa. Verovelvollisuus voidaan kuitenkin eräin edellytyksin siirtää, jolloin siirron saaja on verovelvollinen. Verovelvollisuuden siirtämisestä on tehtävä kirjallinen

sopimus. Säännöksen 3 momentin mukaan, jos ajoneuvon maahantuoja tai muuta 1 momentissa tarkoitettua verovelvollista ei voida osoittaa, ajoneuvon rekisteröijä, käyttöönottaja tai, jos näitä ei voida osoittaa tai veroa ei saada näiltä perityksi, käytössä olevan ajoneuvon omistaja on verovelvollinen.

Hallintomenettelylaki

Hallintoasia on selvitettävä niin perusteellisesti että siinä voidaan tehdä mahdollisimman hyvä ja lainmukainen päätös. Selvittämisvelvollisuudesta säädetään hallintomenettelylain 17 §:ssä. Lähtökohtaisesti viranomaisen on huolehdittavat asian selvittämisestä. Asianosaisen on tarvittaessa esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista. Muiden selvitysten hankkiminen kuuluu viranomaiselle. Yhdessä käsiteltävissä asioissa sekä asiassa, jossa on useita asianosaisia, viranomaisen on huolehdittava selvittämisestä niin, ettei asianosaisten yhdenvertaisuutta loukata.

3.3

Arviointi

3.3.1

Tullin menettely

3.3.1.1

Ensisijaisesti autoverovelvollisen maahantuojan selvittäminen

Asiassa on ensinnäkin kysymys siitä, onko tulli riittävästi selvittänyt sitä, kuka on autoverosta ja sen perusteella määrätystä arvonlisäverosta vastuussa oleva verovelvollinen eli auton maahantuoja.

Eteläinen tullipiiri on selvityksessään todennut, että auton A:lle myyneen B:n ilmoittamaa porvoolaista yritystä tai sitä edustanutta henkilöä ei ole mainittu yhdessäkään autoa koskevassa luovutustodistuksessa. Jos auto on ollut kyseisessä yrityksessä myynnissä, myynti on hoidettu ilman yritystä koskevia merkintöjä, ilmeisesti auton norjalaisen rekisterinmukaisen omistajan valmiiksi allekirjoittamalla luovutustodistuksella. Tullin edustaja on selvityksen mukaan käynyt yrityksessä, mutta mitään selvitystä maahantuojasta ei ole saatu. Lisäksi asiasta on oltu yhteydessä Norjaan, mutta mitään selvyyttä auton tuonnista Suomeen ei ole saatu sieltäkään. Piiritullikamari toteaa, että asiaa hoitanut tullimies ei ollut enää laitoksen palveluksessa eikä muiltakaan piiritullikamarista tavoitetuilta asiassa mukana olleilta tullihenkilöiltä ollut saatu mitään lisätietoa asiassa. "Auto näyttää vain ilmestyneen jostain Porvooseen eikä maahantuoja ole saatu selville".

Tullin selvitysvelvollisuuden sisältöä ei ole lainsäädännössä täsmennetty. Autoverolain 4 §:n 1 momentissa ainoastaan säädetään, että toissijaisten verovelvollisten vastuu edellyttää, että ajoneuvon maahantuoja tai sitä jolle maahantuoja olisi verovelvollisuutensa siirtänyt, *ei voida osoittaa*.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan A:n Orimattilan kihlakunnan poliisilaitokselle 15.9.1997 osoittamassa tutkintapyyntönsä A on muun ohella pyytänyt poliisia tutkimaan, onko auton maahan-

tuonnissa tapahtunut rikos. Orimattilan kihlakunnan poliisilaitokselta saatujen asiakirjojen ja rikoskomisario --- saadun tiedon mukaan hän olisi puhelimitse sopinut tullin palveluksessa olevan henkilön kanssa, että auton maahantuontia tutkisi tulli.

Maahantuonti, joka on tapahtunut säännösten vastaisesti, on voinut täyttää rikoslain 29 luvussa säännellyn veropetoksen tunnusmerkistön. Asiaa ei kuitenkaan ole saatettu piiritullikamarissa tullirikostutkintaan eikä esitutkintaa suoritettu. Auton omistajaksi Norjan ajoneuvorekisteriin merkityn henkilön mahdollisesta kuulemisesta ei ole tietoa, mikä viittaa siihen, että häntä ei ole ainakaan kirjatuksi kuultu. Lisätietoa maahantuonnista olisi mahdollisesti ollut saatavissa myös auton B:lle välittäneeltä automyyjältä, vaikka autoa ei ollutkaan asiakirjojen mukaan siirretty autoliikkeelle.

Katson, että ensisijaisesti verovelvollisen maahantuojan selvittäminen näyttää selvityksen valossa jääneen puutteelliseksi ja vaille sellaista asianmukaista kirjaamista, minkä perusteella asian selvittelyn vaiheita olisi jälkikäteen voitu luotettavasti arvioida. Myös tutkintaan liittyvä tehtävänjako poliisin ja tullin välillä näyttää jääneen selkiytymättä.

3.3.1.2

Muiden tulli- ja verovelvollisten selvittäminen

Kantelija on vielä vaatinut, että tullin olisi tullut selvittää koko auton omistus- ja hallintaketju myös muiden hänen kanssaan yhteisvastuullisten tulli- ja verovelvollisten henkilöllisyyden selvittämiseksi. Tullihallituksen lausunnon mukaan tullin mielestä sillä ei ole yhteisvastuullisten verovelvollisten selvittämisvelvollisuutta oma-aloitteisesti tai yhden verovelvollisen pyynnöstäkään muutoin kuin ensisijaisen autoverovelvollisen osalta.

Hallintomenettelylain lähtökohtana on, että viranomaisen on huolehdittava asian selvittämisestä. Hallintomenettelylain 17 §:n 3 momentissa myös korostetaan perustuslain 6 §:ssä taattua kansalaisyhtenäisyyttä muun muassa tilanteissa, jossa asiassa on useita asianosaisia. Tullikoodeeksin johtolauseessa on niin ikään korostettu yhdenvertaisen kohtelun takaamisen tärkeyttä.

Katsonkin perustuslaissa turvatun yhdenvertaisen kohtelun vaatimuksen lähtökohdasta ja hallintomenettelylain asettaman viranomaisen selvittämisvelvollisuuden edellyttävän, että tulliviranomaisen tulee pyrkiä selvittämään myös toissijaisia verovelvollisia. Mielestäni verovelvollisen nimenomaista pyyntöä ei voida yhdenvertaisuussyistä asettaa tämän velvollisuuden syntymisen edellytykseksi.

Kun otetaan huomioon edellisessä kohdassa esitetty selvitys autoliikkeestä hankitusta selvityksestä, voidaan mielestäni - kun näyttö on jäänyt puutteelliseksi - pitää uskottavana, että enemmän selvityksen saaminen luovutusketjun muista mahdollisista yhteisvastuullisista tulli- ja verovelvollisista kuin auton maahantuojasta, ei ole ollut mahdollista. Näin ollen minulla ei ole aihetta epäillä piiritullikamarin laiminlyöneen selvittämisvelvollisuuttaan tältä osin.

3.3.2

Poliisin menettely

Kuten edellä on todettu, että sikäli kuin asiaa on jälkikäteen pystytty selvittämään, poliisin ja tullin välillä oli sovittu maahantuonnin ja siihen mahdollisesti sisältyvän rikoksen selvittämisestä tullin toimesta. Tulliasetuksen 7 §:n säännös tulli-, poliisi- tai rajavartiolaitosviranomaisten työnjaosta tullirikosasian esitutkinnassa huomioon ottaen katson, että minulla ei ole aihetta epäillä poliisin menetelleen asiassa lainvastaisesti.

4

TOIMENPITEET

Saatan Eteläisen tullipiirin tietoon edellä kohdassa 3.3.1.1 esittämäni käsityksen siitä, että nyt kysymyksessä olevan auton maahantuonnissa ei autoverosta ja siitä maksettavasta arvonlisäverosta ensisijaisesti verovelvollista eli maahantuojaa ole selvitetty kaikilta osin asianmukaisesti. Saatan edellä mainitun käsitykseni Eteläisen tullipiirin tietoon lähettämällä jäljennöksen tästä päätöksestä sille. Lähetän päätöksen tiedoksi myös tullihallitukselle.